

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського

ПОЛОЖЕННЯ
про кваліфікаційну роботу
для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр»

Київ 2018

Укладач:

Радомський І.П. - директор навчально-наукового центру організації освітнього та виховного процесу, кандидат педагогічних наук, доцент.

Схвалено рішенням навчально-методичної ради ТНУ від 07 серпня 2018 р. протокол № 1.

Затверджено рішенням Вченої ради ТНУ від 08 листопада 2018 р. протокол № 03.

Зі змінами та доповненнями протокол № 05 від 29 січня 2020 р.

Уведено в дію наказом ректора ТНУ від 08 листопада 2018 р. № 255-ОД.

Положення про кваліфікаційну роботу для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр» / [Укл.: Радомський І.П.] - К.: ТНУ, 2018. 34 с.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальні положення	4
1.1. Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр»	4
1.2. Структура кваліфікаційної роботи	6
1.3. Лінгвістичні вимоги до кваліфікаційної роботи	11
1.4. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи	12
1.4.1. Загальні вимоги	12
1.4.2. Переліки	13
1.4.3. Скорочення	13
1.4.4. Подання цифрової інформації	14
1.4.5. Формули	14
1.4.6. Таблиці	15
1.4.7. Графіки	16
1.4.8. Схеми	16
1.4.9. Цитування	16
Розділ 2. Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи	18
2.1. Попереднє обговорення кваліфікаційної роботи	18
2.2. Рецензування та підготовка відгуку	19
2.3. Подання кваліфікаційної роботи до захисту	20
2.4. Захист кваліфікаційної роботи	20
2.5. Оцінювання кваліфікаційної роботи	21
2.6. Додатки	22

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр»

Практична діяльність сучасного фахівця з вищою освітою вимагає умінь самостійно ставити і вирішувати принципово нові завдання, у тій чи іншій формі проводити дослідження, творчо використовувати досягнення науки та постійно вдосконалювати свою кваліфікацію. Задля цього здобувач повинен володіти не лише необхідною системою фундаментальних і спеціальних знань, а й методологією наукових досліджень.

У професійній підготовці фахівця значну роль відіграє кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр» як закінчене самостійне навчально-наукове дослідження. Під цим слід розуміти самостійну навчально-дослідницьку роботу, яка виконує кваліфікаційну функцію, готується здобувачем вищої освіти (далі - здобувач або автор) з метою її публічного захисту та отримання ступеня вищої освіти «Бакалавр» або «Магістр».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» - це самостійне завершене навчально-наукове дослідження здобувача, що синтезує підсумок теоретичної і практичної підготовки в рамках нормативної та варіативної складових освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за відповідним напрямом підготовки.

Кваліфікаційна робота має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих здобувачем компетенцій зі спеціальних дисциплін.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» - це самостійне завершене навчально-наукове дослідження здобувача, що виявляє вищий рівень якості професійної підготовленості автора у межах освітньо-професійної програми підготовки магістра за відповідною спеціальністю та спеціалізацією.

Кваліфікаційна робота демонструє:

- якість теоретичних і практичних знань згідно з освітньо-професійною програмою та концептуальними напрямками їхнього розвитку;
- рівень методологічної культури дослідницької діяльності;
- ерудицію автора, фундаментальну наукову базу;
- опанування методології наукової творчості;
- глибоке засвоєння, розуміння та відтворення наукової термінології;
- вироблення постійної потреби й прагнення здобувати знання самостійно;

- уміння комплексно аналізувати проблеми дослідження;
- здатність систематизувати і критично оцінювати джерела інформації (думки і підходи) з досліджуваної проблеми, формувати власну точку зору на проблему, що розглядається;
- спроможність здійснювати теоретико-методологічне узагальнення, творчо застосовувати сучасні методи та методики наукового пошуку;
- здатність нестандартно вирішувати наукові завдання, формулювати оригінальні теоретичні і практичні висновки (рекомендації), прогнозувати розвиток досліджуваних явищ.

Тема кваліфікаційної роботи повинна спрямовуватися на вирішення практичної проблеми конкретного фаху.

Тематика кваліфікаційних робіт щорічно коригується кафедрами та науковими (науково-дослідними) лабораторіями з урахуванням набутого досвіду, відповідних змін в законодавстві, побажань фахівців, які беруть участь у рецензуванні робіт і рекомендацій екзаменаційних комісій.

Теми кваліфікаційних робіт розглядаються та схвалюються кафедрами, науково-дослідними (науковими) лабораторіями університету перед початком нового навчального року.

Тема кваліфікаційної роботи обирається автором із схваленого кафедрою, науково-дослідною (науковою) лабораторією переліку. Обравши тему, здобувач зобов'язаний написати заяву на ім'я завідувача кафедри з проханням закріпити за ним обрану тему та наукового керівника по обраній кафедрі.

В окремих випадках (за рішенням засідання кафедри) здобувачу надається право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною і відповідати практичному досвіду автора, конкретизувати проблему дослідження, відобразити його предмет. Вибір теми кваліфікаційної роботи обумовлюється *суб'єктивними* (практичний досвід автора, його наукова та професійна зацікавленість, здібності, власна компетентність) та *об'єктивними* (актуальність (ступінь важливості), новизна, перспективність) чинниками.

Керівниками кваліфікаційних робіт призначаються завідувачі, професори і доценти, найбільш досвідчені науково-педагогічні працівники, як виняток - старші викладачі кафедр; наукові співробітники наукових (науково-дослідних) лабораторій ТНУ, а також висококваліфіковані фахівці-практики та науковці відповідного профілю.

Тема кваліфікаційної роботи і науковий керівник обговорюються на засіданні кафедри (наукової (науково-дослідної) лабораторії), що оформлюється відповідним протоколом.

Зміна теми кваліфікаційної роботи або наукового керівника повинна бути обговорена на засіданні кафедри (наукової (науково-дослідної) лабораторії). В іншому випадку кваліфікаційна робота до захисту не допускається.

Схвалені кафедрами (науковими (науково-дослідними) лабораторіями) і закріплені за здобувачами теми кваліфікаційних робіт і кандидатури наукових керівників узагальнюються методистами (інспекторами) навчальних підрозділів, в яких навчаються здобувачі та подаються до навчально-наукового центру організації освітнього та виховного процесу **до 15 вересня** (рівень вищої освіти - бакалавр), **до 15 травня** (рівень вищої освіти - магістр) для підготовки наказу про їх закріплення.

Кваліфікаційну роботу доцільно виконувати в такій послідовності: вибір теми, вибір предмета дослідження - визначення мети і завдань - підбір джерел інформації, їх вивчення - складання змісту роботи - написання вступу - виклад теорії і методики дослідження - вивчення практики роботи відповідного фаху - формулювання висновків і рекомендацій - оформлення списку використаних джерел та додатків - оформлення роботи у відповідності до вимог - рецензування - підготовка до захисту - захист роботи.

Науковий керівник зобов'язаний:

- надавати допомогу здобувачу у виборі теми, розробці змісту роботи, доборі літературних джерел, методології та методів дослідження;
- аналізувати зміст роботи, висновки і результати дослідження;
- визначати поетапні терміни виконання роботи;
- контролювати відповідність здійснених досліджень затвердженому змісту роботи;
- підготувати відгук на кваліфікаційну роботу.

Всі кваліфікаційні роботи обов'язково реєструються на кафедрах в «Журналах обліку курсових та кваліфікаційних робіт».

Відповідальність за правильність оформлення кваліфікаційної роботи та відповідність теми закріпленню покладається на кафедру й наукового керівника.

1.2. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота має чітко визначену структуру: 1) титульний аркуш, 2) анотація, 3) зміст, 4) перелік умовних скорочень, 5) вступ, 6) основна частина, 7) висновки, 8) пропозиції та рекомендації, 9) список використаних джерел, 10) додатки.

Титульний аркуш (Додаток 1).

Анотація зазначається прізвище та ініціали студента, назва кваліфікаційної роботи, основний зміст та результати дослідження. Ключові слова (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у

кваліфікаційній роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5-7. Анотація повинна бути написана українською та однією з іноземних мов (переважно – англійською), розміщуватися на окремому аркуші разом з ключовими словами та передувати змісту (зміст та оформлення мають бути ідентичними) (Додаток 2).

Зміст, який містить назву та номери початкових сторінок усіх структурних частин роботи (додаток 3).

Перелік умовних скорочень.

Якщо в текст вводяться власні скорочення, необхідно дотримуватися правила, за яким перше згадування такої аббревіатури зазначається у круглих дужках після повної назви, далі по тексту - без розшифрування. При використанні певного символу необхідно, щоб одна й та сама величина за текстом була позначена однаково.

У випадку частого використання (понад три рази) в кваліфікаційній роботі умовних скорочень, після змісту подається перелік використаних умовних скорочень із роз'ясненням кожного з них.

Вступ, який розкриває сутність і стан розробки наукової проблеми, її практичну значущість, підстави й вихідні дані для розробки теми, теоретичний аналіз проблеми та попереднього досвіду її вивченості, містить методологічне обґрунтування проблеми. Обсяг текстової структури вступу становить до 7 сторінок. Відповідно до завдань і логіки дослідження подається коротко загальна структура роботи (не варто давати характеристику кожного розділу).

У вступі обґрунтовується необхідність проведення дослідження в такому порядку.

Актуальність теми. Розкривається шляхом аналізу та порівняння з відомими дослідженнями обраної проблеми, визначенням значимості для розвитку певного правового інституту, галузі знань, значення для відповідної галузі науки чи практики.

Мета дослідження пов'язана з предметом, а також результатом і шляхом його досягнення (кінцевий результат дослідження передбачає вирішення проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці та вимогами суспільства до його ефективнішого функціонування). Мета кваліфікаційної роботи повинна відповідати її проблемі.

Завдання розкривають зміст предмета дослідження і можуть включати такі складові:

1) вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів,

подальше вдосконалення їхнього вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

2) усебічне (за необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, причин, особливостей передового досвіду (дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження);

3) обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;

4) експериментальна перевірка запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми за певних витрат часу і зусиль;

5) розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних органів, підрозділів, установ чи організацій.

Залежно від мети визначається предмет дослідження (*предметом* є значущі властивості об'єкта, окремі його аспекти, сегменти, функції чи зв'язки, які потрібно вивчити).

Практичне значення здобутих результатів - подаються відомості про практичне використання результатів досліджень або рекомендації щодо їхнього використання.

Методологічна основа роботи. Зазначаються принципи, теорії, концепції, методи, на яких автор роботи ґрунтував власні висновки.

Остаточне редагування вступної частини доцільно виконувати на завершальній стадії дослідження, коли досліджувана проблема постає перед автором у повному обсязі.

Завдання і предмет дослідження повинні відповідати структурі роботи і затвердженому змісту. Наповнення кожної частини кваліфікаційної роботи має визначатися її темою.

Основна частина рубрикується, як правило, за трьома розділами, кожен із яких поділяється на 2-4 підрозділи (обсягом від 5 до 10 сторінок). Кількість розділів відповідає логіко-тематичному групуванню завдань за смисловими блоками.

У першому розділі (блоці) кваліфікаційної роботи висвітлюються теоретичні, теоретико-методологічні, історико-правові, соціально-психологічні й соціологічні аспекти проблеми (ретроспективний аналіз предмету дослідження, сутність сучасного стану проблеми, прогноз напрямів її вирішення

на підставі проаналізованих літературних джерел, законодавчої та нормативно-правової бази).

Проводиться теоретичний аналіз проблеми і критичну оцінку різних поглядів, конкретний внесок різних науковців, наукових шкіл і напрямів; систематизацію і узагальнення фактів, візуальну їхню ілюстрацію, тощо.

У другому розділі (блоці) кваліфікаційної роботи аналізується нормативно-правове чи організаційне регулювання проблеми, розкриваються позитивні й негативні аспекти реалізації тих чи інших аспектів регулювання, стан проблеми на практиці, описуються запропоновані інноваційні розробки та оцінюється їхня ефективність, надається класифікація явищ, об'єктів, їх порівняльна характеристика, зарубіжний досвід вирішення подібних проблем.

У третьому розділі (блоці) представляються результати теоретичних та емпіричних досліджень, їхня оцінка та визначаються пропозиції щодо вдосконалення шляхів вирішення проблеми з відповідним обґрунтуванням.

Композиція кваліфікаційної роботи - це послідовність розташування її частин: основного тексту та довідково-супроводжувального матеріалу. Найбільша за обсягом основна частина поділяється на логічно підпорядковані складові - розділи, які формують структуру, визначають зміст викладеного матеріалу, їхній взаємозв'язок і взаємозалежність.

Недопустимо:

- щобзбігалися назви одного розділу і теми кваліфікаційної роботи (тоді інші розділи будуть просто зайвими);
- назви підрозділів збігалися з назвами розділів;
- назва не повинна складатися виключно з назви нормативно-правового акта, органу або організації;

не бажано використання абревіатур у найменуваннях розділів та підрозділів.

Змістовне наповнення кожного розділу кваліфікаційної роботи визначається її темою, яка має бути розкрита з логічними переходами, аргументовано, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій. Тези необхідно підтверджувати фактами (зазначаючи їхню достовірність і типовість), думками різних авторів, результатами емпіричних даних, аналізом конкретного практичного досвіду. Варто уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їхнього осмислення та узагальнення.

Порівняльний аналіз допомагає виокремити головне, типове в питаннях, що розглядаються, простежити зміни, що сталися з предметом протягом останніх років, виявити закономірності, проаналізувати причини змін, визначити тенденції та перспективи подальшого розвитку.

Особливу увагу варто звернути на забезпечення якості змістовності викладу матеріалу: логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, широту використання нормативних і наукових джерел, загальну грамотність, відповідність стандартам і прийнятим правилам.

Обов'язковою умовою об'єктивності викладення матеріалу є посилення на автора: ким висловлена та чи інша думка, кому конкретно належить те чи інше положення.

Завершальна частина кваліфікаційної роботи містить підсумки дослідження щодо вирішення порушеної проблеми. Висновки формулюються обґрунтовано, конкретно, логічно, не обтяжуючи додатковою інформацією, у стверджувальній формі (*одержано, проаналізовано, вирішено*). Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не пов'язані між собою, текст втрачає свою єдність.

Висновки визначають найбільш важливі наукові та практичні (науково-практичні) результати дослідження, що відповідають поставленим завданням.

У висновках треба зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті дослідження, а й недоліки та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їхнього усунення. Основна вимога - не повторювати зміст вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах. Загальними вимогами до висновку є: чіткість і логічність викладу, аргументованість основних положень, точність формулювань, конкретність викладу результатів роботи.

Пропозиції та рекомендації щодо практичного використання висновків у вирішенні конкретного завдання в певних умовах повинні бути перспективними, враховувати не тільки існуючі умови, а й зміни, що повинні статися найближчим часом.

Список використаних джерел. Список подається відповідно до вимог Державного стандарту в такій послідовності: законодавчі та нормативно-правові акти; за абеткою навчальна та наукова література як вітчизняна, так і іноземна (мовою оригіналу), інтернет-ресурси.

Допускається список за частотою згадування в роботі.

Список використаних джерел свідчить про обсяг здійсненої автором роботи, рівень вивчення стану досліджуваної проблеми і навичок роботи з науковою літературою. Більшість джерел мають бути новітніми. Використання іноземних джерел є особливо важливим під час написання кваліфікаційної роботи (підвищує рейтинг роботи) (додаток 5);

Додатки (за необхідності) - різний за змістом допоміжний матеріал, який має додаткове, довідкове значення. До додатків належать: статистичні дані,

бланки тестів і опитувальників, результати аналізу юридичних справ, проекти нормативно-правових актів, програми тренінгів та навчальних занять, опис конкретних методик, математичні результати досліджень, опис алгоритмів і програм вирішення завдань, ілюстрації допоміжного характеру тощо.

Додатки оформлюють як продовження письмової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини у порядку розміщення посилань у тексті роботи. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера української абетки, що позначає додаток (наприклад, Додаток А), за винятком літер Г, Є, Ж, І, Ї, И, Й, О, Ч.

1.3. Лінгвістичні вимоги до кваліфікаційної роботи

Підвищення інформаційності тексту кваліфікаційної роботи здійснюється лексичними, морфологічними та синтаксичними способами. Рекомендуються прийоми, що дають змогу досягти максимальної лаконічності викладу змісту роботи. Для наукового тексту характерні смислова завершеність, цілісність і зв'язність думок, наявність спеціальної термінології. Виклад змісту здійснюється за допомогою функціонально-лексичних засобів зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (*спочатку, перш за все, потім, по-перше, по-друге, отже* тощо), суперечливі відношення (*однак, позаяк* тощо), причинно-наслідкові відношення (*тому, внаслідок цього, до того ж* тощо), перехід від однієї думки до іншої (*звернемось до, необхідно зупинитися на, потрібно розглянути* тощо), підсумовування (*отже, таким чином, на сам кінець, викладене вище дозволяє зробити висновок, підводячи підсумок* тощо).

Синтаксис наукової мови характеризується логічною послідовністю - окремі речення є частиною складного синтаксичного цілого, усі компоненти (прості й складні), як правило, тісно взаємопов'язані, кожен наступний впливає з попереднього, або є наступним ланцюжком у міркуванні. Тому для наукового тексту, що висвітлює складну аргументацію і виявляє причинно-наслідкові відношення, характерні складні речення різних видів з чіткими синтаксичними зв'язками. У науковому тексті частіше трапляються складнопідрядні, а не складносурядні речення. Це пояснюється тим, що складнопідрядні конструкції виражають причинні, тимчасові, умовні, наслідкові і подібні відношення, а також тим, що окремі частини у цих реченнях тісніше пов'язані між собою, ніж у складносурядних. Безособові речення у наукових текстах використовують для

опису фактів, явищ і процесів. Номінативні речення застосовуються у назвах розділів, підрозділів, підписах до малюнків, ілюстрацій.

Лаконічність визначає культуру наукової мови. Вона демонструє вміння уникати непотрібних повторів, зайвої деталізації. Тому слова і словосполучення, які не несуть смислового навантаження, повинні виключатися з тексту роботи. До смислової надмірності належить і вживання без потреби іноземних слів, відповідники яких є у рідній мові, що ускладнює висловлювання. Різновидом багатослів'я є також тавтологія, тобто повторення того ж самого іншими словами.

1.4. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

1.4.1. Загальні вимоги

Оформлення роботи є важливим елементом її виконання, а також фактором, який враховується при її оцінюванні під час рецензування та захисту. Кваліфікаційна робота пишеться:

- мовою навчання (мовою за спеціалізацією для спеціальності 035 Філологія);

- друкується машинописним способом на одній сторінці аркушу білого паперу формату А4 (210x297 мм), з використанням шрифту Times New Roman розміром 14 пунктів (1,8 мм) з полуторним міжрядковим інтервалом, до 30 рядків на аркуші;

- *обсяги* кваліфікаційних робіт (без «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» і «ДОДАТКІВ»):

- кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»: 60-70 друкованих сторінок;

- кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»: 70-90 друкованих сторінок

- *заголовки* структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛИ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру до тексту; крапка в кінці заголовка не ставиться, якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою; заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу, у кінці заголовку ставиться крапка; відстань між заголовками (крім заголовків пунктів) та текстом має становити три інтервали;

- *нумерація* сторінок ведеться арабськими цифрами у верхньому правому куту (першою сторінкою є титульний аркуш, на ньому номер не ставиться, але рахується); у нумерації розділу номер ставиться римськими цифрами після слова «РОЗДІЛ», при нумеруванні підрозділів крапка ставиться; ілюстрації позначаються скороченим словом «Рис.» та номером, що повинен

складатися з номеру розділу та порядкового номеру у даному розділі ілюстрації (наприклад, Рис. 1.2); позначення розташовується в центрі до тексту під ілюстрацією; позначення таблиці здійснюється також двома цифрами, але слово «Таблиця» пишеться повністю, з великої літери та ставиться над таблицею справа.

- *поля*: ліве - 30 мм, верхнє, нижнє - 20 мм; праве - 10 мм;
- *посилання* оформлюються у квадратних дужках по тексту, де зазначається номер джерела у «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» та сторінка, або кілька сторінок (перша і друга цифри розділюються комою);
- *ініціали*, як правило, ставляться перед прізвищем автора, який згадується в тексті.

1.4.2. Переліки

Одним із лексичних засобів наукової мови є переліки: *по-перше, по-друге, по-третє; спершу, потім, далі, нарешті; на першому етапі, на другому етапі* та ін. Якщо елементами переліку є незакінчені фрази, то вони починаються з маленьких літер, позначаються арабськими цифрами, маленькими літерами або маркерами і відокремлюються один від одного крапкою з комою. Коли перелік складається із закінчених фраз, то вони обов'язково пишуться з абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюються одна від одної крапкою. Текст елементів переліку підпорядковується одній увідній фразі, яку не рекомендується переривати на прийменнику або сполучнику (*на, із, що, як тощо*).

1.4.3. Скорочення

Скорочення слів треба здійснювати відповідно до чинного стандарту «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила». Найуживаніші способи скорочення:

- а) залишається лише перша (початкова) літера слова (м. - місто, с. - сторінка, т. - том, к.к.д. - коефіцієнт корисної дії);
- б) залишається частина слова, закінчення і суфікс відкидається (рисунок - *рис.*, дивись - *див.*, область - *обл.*);
- в) при позначенні цифрами років і століть (*р.* - рік, *рр.* - роки, *ст.* - століття).

Після переліку використовують умовні позначення: *та ін.* - та інше, *і т.д.* - і так далі, *і т.п.* - і тому подібне. У середині речення слова «та інші, і таке інше» не скорочуються, не рекомендується скорочувати слова «так званий, наприклад, формула, рівняння». У наукових текстах широко вживаються літерні

абревіатури (ЄС, МВС), символи та фізичні одиниці, прийняті в міжнародній системі одиниць СІ (ГОСТ 988677 - 61).

1.4.4. Подання цифрової інформації

Необхідно дотримуватися загальноприйнятих правил.

1. Числові значення величин з одиницями вимірювання записуються арабськими цифрами, а без одиниць вимірювання від 1 до 9 - словами. Коли наводиться діапазон значень, виражених в однакових одиницях вимірювання, то одиниця вимірювання вказується після останнього числового значення, наприклад: від 5 до 15 років. У великих числах нулі треба замінювати скороченнями: *тис.*, *млн*, *млрд* (пишуться без крапки).

2. Прості та складні порядкові числівники пишуться словами (*другий, двадцять п'ятий, триста шостий*). Числівники, що входять до складних слів, пишуться цифрами (*10-відсоткова* вибірка). Порядкові числівники, позначені арабськими цифрами, мають відмінкові закінчення (*90-і роки*). При переліку порядкових числівників відмінкове закінчення ставиться один раз (*товари 1 та 2-го ґатунку*).

Без відмінкових закінчень записуються порядкові числівники, позначені арабськими цифрами, якщо вони стоять після іменника, якого стосуються (*у розділі 2, на рис. 5.1*). Без відмінкових закінчень записуються порядкові числівники римськими цифрами для позначення століть, кварталів року, томів видань (*XXI століття, II квартал*).

1.4.5. Формули

Формула вводиться в речення як його повноправний член, тому в кінці формули і в тексті перед нею розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Формули розміщують окремими рядками посередині аркуша. Формули, на які є посилання далі по тексті, нумеруються.

Порядкові номери формул позначають арабськими цифрами і записують у круглих дужках праворуч. Посилання на формули беруть у круглі дужки, наприклад: у формулі (6.1).

Експлікація формули (пояснення символів) розміщується безпосередньо під формулою, від якої відокремлюється комою. Кожен символ подається з нового рядка у тій послідовності, в якій вони введені у формулу. Перший рядок розшифрування починається зі слова «де» без двокрапки. Між символом і розшифруванням ставиться тире, після розшифрування перед наступним символом - крапка з комою. Переносити формулу на наступний рядок можна лише на знаках операцій, повторюючи їх у наступному рядку.

1.4.6. Таблиці

Систематизований цифровий матеріал подається у формі статистичних таблиць, які спрощують порівняння та аналіз даних. Підпорядковуючись принципу компактного та раціонального викладення матеріалу, необхідно дотримуватись певних правил технічного оформлення таблиць, зокрема:

- назва таблиці, заголовки рядків і граф мають бути чіткими, лаконічними, без скорочень; у назві таблиці треба уникати слів «*значення, величина, розрахунок*»; обов'язковим є зазначення об'єкта, його часової і географічної ознак;

- заголовки підрозділів починаються з великої літери (їх вказують в одиниці (рік, країна, елемент), одиниці вимірювання - з використанням загальноприйнятих скорочень, іноді для них відводиться окрема графа); якщо одиниця вимірювання спільна для всіх наведених у таблиці даних, її вказують над таблицею;

- якщо рядки чи графи таблиці виходять за формат сторінки, її частину можна перенести на наступну сторінку (тоді в першій частині таблиці нижню горизонтальну лінію, яка її обмежує, не проводять; над наступною частиною пишуть «*Продовження таблиці...*»); заголовки граф (рядків) замінюють відповідними номерами граф (рядків);

- інформація, що міститься у рядках (графах) таблиці, узагальнюється підсумковим рядком «*Разом*» або «*Загалом за сукупністю*» (коли підсумковий рядок розміщується першим, то деталізація його подається за допомогою словосполучення «*зокрема*» або «*з них*»; при цьому можна подавати перелік не всіх, а лише визначальних складових);

- числа, по можливості, необхідно округляти у межах одного і того самого рядка чи графи обов'язково з однаковим ступенем точності;

- відсутність даних у таблиці позначається відповідно до причин:

- а) якщо клітинка таблиці, передусім підсумкова, не може бути заповнена, ставиться знак «х»;

- б) коли відомості про явище відсутні, ставиться три крапки «...» або «від.»;

- в) відсутність самого явища позначається тире (« - »);

- г) дуже малі числа записуються (0,0) або (0,00).

- якщо потрібна додаткова інформація, певні уточнення цифрових даних, до таблиці додається примітка.

Узагальнення за даними таблиці пишуть у такий спосіб: *за даними таблиці; за результатами аналізу даних таблиці...* тощо. Іноді таблиця є безпосереднім продовженням викладеного матеріалу і граматично пов'язана з увідною фразою тексту. Тоді використовують спрощені таблиці-висновки без

заголовка. Узагальнені числові дані, які наводяться в таблицях, діаграмах, графіках, схемах, треба зазначити точно та аргументовано, з посиланням на відповідні джерела чи власні обчислення.

1.4.7. Графіки

Досить поширеною формою ілюстрування наукових результатів є графічні зображення. Їх використовують як для наочного відображення результатів дослідження, так і аналізу досліджуваних явищ, узагальнення даних і виявлення закономірностей. За допомогою графіків аналізується структура, взаємозв'язки і динаміка явищ, здійснюється їхній порівняльний аналіз, розміщення. Відповідно до мети дослідження і наявного статистичного матеріалу:

- обирається тип графічного образу (діаграма, картограма, графіки, картодіаграми тощо);
- визначається система координат;
- задаються масштабні орієнтири (масштаб і масштабні шкали).

1.4.8. Схеми

Схема – це зображення якогось явища чи процесу в загальних рисах. Використовується для наочної репрезентації, що демонструє складові певної системи та зв'язки між ними.

Наведені у науковому документі таблиці, графіки, схеми нумеруються окремо за кожним видом ілюстрацій так само, як і формули, - арабськими цифрами наскрізно або у межах розділу. На всі ілюстрації в тексті мають бути посилання. Їх пишуть скорочено і без позначення «№». Посилаючись на ілюстрації, переказувати їхній зміст не потрібно. Словесний коментар необхідний лише тоді, коли виникла потреба на найбільш значимі частини ілюстрації, які будуть використані для теоретичних викладок або обґрунтування висновків.

1.4.9. Цитування

Існує три способи цитувань.

Парафраз – переказ, виклад певного тексту власними словами

Внутрішньотекстова цитата – буквально відтворені фрагменти тексту розміром у 1-3 рядки у суцільному викладі для підтвердження власного погляду або полеміки з цитованим автором; для ідентифікації поглядів при зіставленні різних точок зору.

Загальні техніко-орфографічні правила оформлення внутрішньотекстових цитат:

- текст цитати береться в лапки і наводиться за першоджерелом;
- якщо цитата повністю відтворює текст, її починають з великої літери в усіх випадках, крім одного, коли цитата є частиною речення автора.

Блокова цитата – цитата, що складається більше, ніж з 3-х рядків тексту. Подається в тексті з нового рядка з абзацним відступом для всієї цитати через подвійний міжрядковий інтервал, не береться в лапки.

Кожна цитата повинна мати посилання на джерело, бібліографічний опис якого подається відповідно до вимог діючого стандарту. Застосування парафразів, коли думки іншого автора видаються за особисті, розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики, кваліфікується як плагіат. У посиланні вказується номер джерела і номер сторінки, на якій надрукована цитата, беруться у квадратні дужки [5, С. 122]. Коли першоджерело недоступне, можна скористатися цитатою, наведеною в іншому виданні, зробивши бібліографічне посилання словами «*Цит. за...*».

Окрім прямого цитування, часто застосовують переказ тексту першоджерела своїми словами. При непрямому цитуванні треба бути максимально точним при викладенні думки автора. Форми словесних запозичень різні, проте академічний мовний етикет виробив низку сталих речових штампів:

Питання про .... докладно викладено в роботі... *[посилання]*.

Визначається за методикою, розробленою .... *[посилання]*.

Як стверджує ..., чії рекомендації наводяться далі... *[посилання]*.

Цифрові дані взяті з ... *[посилання]*.

Методичні рекомендації щодо написання кваліфікаційної роботи кафедрами розробляються самостійно (з обов'язковим обговоренням та схваленням на засіданнях) та обов'язково містять інформацію про недопущення компіляції та плагіату.

РОЗДІЛ 2

ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ І ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Попереднє обговорення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота не пізніше ніж за місяць до захисту з письмовим висновком перевірки тексту кваліфікаційної роботи з використанням Антиплагіатної інтернет-системи на наявність запозичень із текстів, присутніх в базах університету, базах інших вищих навчальних закладів та в Інтернеті надається науковому керівникові, який після перевірки роботи підписує титульний аркуш і разом із своїм письмовим відгуком (додаток 5) та з рекомендацією допуску кваліфікаційної роботи до захисту передає її на кафедру (лабораторію). Процедурі перевірки підлягають всі кваліфікаційні роботи. Порядок проведення перевірки тексту кваліфікаційної роботи з використанням Антиплагіатної інтернет-системи на наявність запозичень із текстів, присутніх в базах університету, базах інших вищих навчальних закладів та в Інтернеті визначається окремим Положенням.

Подана кваліфікаційна робота рецензується науково-педагогічним працівником кафедри навчально-наукового інституту, університету чи науково-педагогічним, науковим, досвідченим практичним працівником, який має науковий ступінь, з іншої організації або установи (додаток 6).

У разі позитивного відгуку наукового керівника, наявності рецензії, письмового висновку про перевірку тексту кваліфікаційної роботи з використанням Антиплагіатної інтернет-системи на наявність запозичень із текстів, присутніх в базах університету, базах інших вищих навчальних закладів та в Інтернеті з рекомендацією допуску кваліфікаційної роботи до захисту та за умов повного виконання здобувачем навчального плану, кваліфікаційна робота розглядається на засіданні кафедри (лабораторії), яка приймає рішення про допущення чи недопущення кваліфікаційної роботи до захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Попереднє обговорення кваліфікаційної роботи здійснюється не пізніше ніж за 2 тижні до захисту на засіданні кафедри з урахуванням висновків наукового керівника та рецензента, метою якого є здійснення автором аналізу пропозицій та зауважень, доопрацювання роботи для її захисту та отримання кафедрального допуску до захисту, оформленого протоколом.

Учасники обговорення заздалегідь ознайомлюються зі змістом, висновками і пропозиціями рецензента та наукових керівників, а також з найбільш спірними фрагментами роботи. На обговорення треба виносити лише принципові питання. Повідомлення здобувача, що передус обговоренню, повинно бути змістовним, послідовним, чітким і стислим.

Присутність автора на попередньому обговоренні є обов'язковою, але за поважних причин, за рішенням кафедри здобувачу може бути надано право провести попереднє обговорення з використанням засобів інтернет підтримки.

Після обговорення кваліфікаційної роботи, отримання консультацій, зауважень і порад автор роботи повинен провести необхідне доопрацювання.

За результатами обговорення кафедра приймає рішення про допущення чи недопущення кваліфікаційної роботи до захисту, про що здобувач інформується персонально.

У разі негативного висновку кафедри витяг з протоколу засідання надається керівникові навчального підрозділу, в якому навчається автор, який приймає рішення про недопущення здобувача до захисту кваліфікаційної роботи.

2.2. Рецензування та підготовка відгуку

Відгук наукового керівника - це письмовий виклад думки особи, яка здійснює безпосереднє керівництво підготовкою та написанням кваліфікаційної роботи, щодо актуальності, повноти, завершеності, наукової новизни та практичної цінності роботи, а також особистого внеску здобувача в розробленість порушених у роботі проблем.

Відгук наукового керівника відображає наступні моменти:

- актуальність теми та ступінь практичного значення результатів;
- ступінь самостійності у виконанні роботи;
- оригінальність вирішення проблеми;
- повноту та якість розробки теми;
- логічність, послідовність, аргументованість, грамотність викладення матеріалу;
- відповідність роботи встановленим вимогам.

Рецензія - довільний аналіз та критична оцінка кваліфікаційної роботи. На кожен кваліфікаційну роботу надається одна рецензія. Вона має містити заголовок роботи, коротке перерахування основних питань, позитивні і негативні враження, оцінку актуальності, практичної значимості.

Рецензування кваліфікаційної роботи здійснюється до її обговорення на кафедрі.

Рецензія на кваліфікаційну роботу повинна відображати такі самі аспекти як і відгук наукового керівника.

Негативна рецензія не є підставою для недопущення кваліфікаційної роботи до захисту, але враховується при її оцінюванні.

2.3. Подання кваліфікаційної роботи до захисту

До захисту допускаються кваліфікаційні роботи здобувачів, які виконали на належному рівні вимоги навчального плану, *пройшли і захистили передбачену ним навчальну і педагогічну практику* (для здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»), подали у встановлений термін роботу і отримали позитивні відгук, письмовий висновок про перевірку тексту кваліфікаційної роботи з використанням Антиплагіатної інтернет-системи на наявність запозичень із текстів, присутніх в базах університету, базах інших вищих навчальних закладів та в Інтернеті з рекомендацією допуску кваліфікаційної роботи до захисту і рецензію на неї. Кваліфікаційна робота подається у вигляді спеціально підготовленого рукопису у твердій палітурці в одному примірнику, з рецензією та відгуком наукового керівника.

Термін подання кваліфікаційної роботи до екзаменаційної комісії - не пізніше ніж за десять днів до захисту. Для захисту кваліфікаційних робіт до комісії подаються:

- витяг з протоколу засідання кафедри, на якому розглядалося питання щодо допуску до захисту;
- відгук наукового керівника;
- рецензія;
- письмовий висновок про перевірку тексту кваліфікаційної роботи з використанням Антиплагіатної інтернет-системи на наявність запозичень із текстів, присутніх в базах університету, базах інших вищих навчальних закладів та в Інтернеті з рекомендацією допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

2.4. Захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії. Порядок роботи комісії затверджується головою екзаменаційної комісії. Процедура захисту кваліфікаційних робіт є публічною, з присутністю всіх охочих.

На захист автор заздалегідь готує виступ тривалістю до 15 хвилин у довільній формі, де має висвітлити наступні питання:

- обґрунтування актуальності теми дослідження;
- мету й завдання роботи;
- предмет дослідження;
- основні методи дослідження;
- отримані результати;
- практичну цінність отриманих результатів роботи;
- перспективні напрями вивчення і розвитку обраної проблеми.

У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника і рецензентів. Для кращого сприймання присутніми матеріалу бажано візуалізувати виступ власними таблицями, діаграмами, графіками тощо. Успішний виступ на захисті передбачає дотримання певних правил, зокрема:

- упевненість і вільне володіння текстом;
- логічність, зрозумілість і доступність сприймання;
- помірна завантаженість виступу цифрами і фактами;
- конкретність і лаконічність відповідей на запитання та зауваження;
- дотримання регламенту.

Послідовність проведення процедури захисту кваліфікаційних робіт:

- представлення автора та його роботи головою (заступником голови) екзаменаційної комісії;
- виступ автора кваліфікаційної роботи;
- питання членів екзаменаційної комісії і присутніх до автора;
- відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії і присутніх;
- оголошення відгуку наукового керівника та рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді автора на зауваження наукового керівника і рецензента;
- підведення підсумків захисту на закритому засіданні екзаменаційної комісії;
- публічне оголошення результатів захисту (здійснюється в день захисту після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії).

Засідання комісії із захисту кваліфікаційних робіт оформляються протоколом.

2.5. Оцінювання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота як самостійне навчально-наукове дослідження має виявити рівень загальнонаукової та спеціальної підготовки здобувача, його здатність застосовувати отримані знання під час вирішення конкретних проблем, його схильність до аналізу та самостійного узагальнення матеріалу з теми.

Бали за кваліфікаційну роботу обраховується як середньозважений бал усіх балів членів екзаменаційної комісії і визначається за 100-бальною шкалою («А», «В», «С», «D», «E», «FX» «F»). Бал ставиться в заліковій книжці та у протоколі. Бал з кваліфікаційної роботи виставляється на закритому засіданні екзаменаційної комісії і оголошується її здобувачу і всім присутнім безпосередньо після захисту.

Рішення комісії за результатами захисту кваліфікаційної роботи є остаточним і оскарженню не підлягає.

Здобувачам, які отримали під час захисту оцінку «незадовільно», надається право повторно підготувати до захисту кваліфікаційну роботу за новою темою протягом трьох років.

У випадку негативного висновку екзаменаційної комісії за результатами повторного захисту кваліфікаційної роботи її подальший розгляд не допускається.

За кваліфікаційними роботами зберігається статус авторського права. За достовірність усіх наведених у цих роботах даних відповідальність несе здобувач та його науковий керівник. Секретар комісії після закінчення роботи комісії здає кваліфікаційні роботи до бібліотеки університету, де вони реєструються і зберігаються протягом п'яти років.

ДОДАТКИ

Додаток 1

до Положення про кваліфікаційну роботу для
здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр»

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
Інститут

КАФЕДРА

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти

ТЕМА РОБОТИ

Студент _____

Освітня програма
(спеціальність, спеціалізація) _____

Науковий керівник _____

(П.І.Б., науковий ступінь та вчене звання)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Місто -рік

Додаток 2
до Положення про кваліфікаційну роботу для
здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»,
«Магістр»

АНОТАЦІЯ

Недбайло А. Ю. Особливості взаємовідносин з матір'ю як умова розвитку агресивності у підлітковому віці.

У роботі аналізується проблема взаємовідносин з матір'ю у підлітковому віці, виявляється взаємозв'язок між стилем стосунків з матір'ю та агресивністю підлітка. Під час написання роботи було визначено загальні теоретико-методологічні підстави для дослідження агресивної поведінки підлітків, підібрано комплекс методик, адекватних меті дослідження, продіагностовано та проаналізовано вплив сімейної ситуації на розвиток виникнення агресії у підлітків та визначено шляхи профілактики агресивної поведінки підлітків.

Ключові слова: гіперпротекція, потурання, фізична агресія, непрямая агресія, вербальна агресія, агресивна поведінка.

S U M M A R Y

Nedbaylo A.Y. Features of the relationship with the mother as a condition for the development of aggression in adolescence.

In this paper analyzing problem of the relationship with the mother of a teenager, is the relationship between style relationship with his mother and adolescent aggressiveness. During writing works were certain general grounds for research of aggressive conduct of teenagers, neat complex of methods, adequate a research purpose, about it is diagnosed and analysed emerged domestic situation on development of origin of aggression in teenagers and certainly ways of prophylaxis of aggressive conduct of teenagers.

Keywords: giperprotektsiya, conniving, physical aggression, indirect aggression, verbal aggression, violent behavior.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Поняття моделі документа й завдання її аналізу	4
1.1. Аналіз текстової інформації.....	4
1.2. Завдання аналізу інформаційних моделей документів	10
1.3. Природна мова як об'єкт формалізації.....	19
Розділ 2. Моделі подання знань	22
2.1. Огляд моделей подання знань	22
2.2. Вибір способу представлення моделі	32
2.3. Семантичні мережі як засоби подання знань	34
2.4. Побудова моделі навчальної дисципліни.....	38
Розділ 3. Аналіз моделі навчальної дисципліни	40
3.1. Правила генерації тестів на основі моделі	40
3.2. Удосконалення моделі	54
3.3. Використання моделей дисциплін при модульному навчанні	59
3.4. Методика автоматизованого створення навчальних посібників	64
Висновки	70
Список використаних джерел.....	72
Додатки	

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодні (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством

дисертацій	<p>України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вінченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з</p>

	<p>проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шилияев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
Частина видання: книги	<p>1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці,</p>

	2012. С. 151–169.
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: довідкового видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжуваного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL:

ресурси	<p>http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>
---------	--

Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібпосилань, правила та особливості їхнього складання і розміщування у документах.

ДСТУ 8302:2015 містить інформацію про:

- види бібліографічних посилань та правила їхнього складання;
- особливості складання комплексного бібліографічного посилання;
- особливості складання бібліографічного посилання на електронний ресурс;
- особливості складання бібліографічного посилання на архівний документ

Додаток 5
до Положення про кваліфікаційну роботу для
здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»,
«Магістр»

В І Д Г У К

**на кваліфікаційну роботу здобувача ступеня вищої освіти навчально-наукового
інституту
Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського**
(прізвище, ім'я по-батькові)

на тему: _____

подану на здобуття ступеня вищої освіти _____

Науковий керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

Зміст відгуку на кваліфікаційну роботу:

- ступінь відповідності змісту роботи назві теми та спеціалізації;
- актуальність і самостійність дослідження;
- обізнаність у сучасних дослідженнях з даної проблематики, критичність аналізу публікацій, представлених в літературі та інших інформаційних джерелах;
- ступінь повноти й деталізації розкриття основних аспектів теми;
- наявність емпіричного матеріалу, зокрема зібраного самим автором роботи;
- перспективність запропонованих рекомендацій і висновків;
- дотримання чинних вимог (наявність передбачених кваліфікаційною роботою елементів, обсяг, оформлення);
- недоліки роботи;
- пропозиції щодо оцінки.

20 _року

_____
(підпис наукового керівника)

Додаток 6
до Положення про кваліфікаційну роботу для
здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»,
«Магістр»

РЕЦЕНЗІЯ

**на кваліфікаційну роботу здобувача ступеня вищої освіти навчально-наукового
інституту
Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського**
(прізвище, ім'я та по-батькові)

на тему: _____

подану на здобуття ступеня вищої освіти _____

Рецензент: _____
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

Текст рецензії на кваліфікаційну роботу

20 _року

_____
(підпис рецензента)